

GALERIJA JEDNOG SLIKARA

Dalibor Prančević

Galerija Emanuel Vidović, Split

Otvorenje: 27.10.2006.

Autorica muzeološke koncepcije

i scenarija: Nela Žižić

Projekt unutrašnjeg uređenja: Željko Kovačić

Zamisao o osnivanju Galerije Emanuel Vidović kontinuirao od 1953. godine kada se, nakon slikareve posmrtno izložbe u Galeriji umjetnina u Splitu, javlja ideja otkupa umjetnina poradi utemeljenja nove muzejske institucije. Mnogi su kulturni djelatnici, a osobito umjetnikovi nasljednici, podržali inicijativu. Pažnju valja svratiti na prijedlog Duška Kečkemeta da se klasicistička kuća pored Srebrnih vrata preuredi i prenamijenjeni za potrebe prezentacije i istraživanja slikareva djela i života. Izbor te dvokatnice već se tada činio odličnim zbog povijesne bremenitosti¹ i smještaja unutar povijesnoga gradskog tkiva. U kronologiji osnivačkog procesa značajna je 1982., kada se Vidovićevi nasljednici pismeno obraćaju Gradu s ponudom povoljnog otkupa i djelomičnog ustupanja umjetnikovih djela, odnosno arhivskog gradiva i vrijednog atelijerskog inventara. Iste je godine donijeta odluka o preuređivanju i proširenju Muzeja grada Splita, u

sklopu kojega se pretpostavlja smještaj buduće galerije. Otkup umjetnina obavljen je tek 1986. godine, odnosno tada je sklopljen ugovor kojim nasljednici daruju slikarev atelijer za potrebe njegova izlaganja u budućoj Galeriji. Ipak, proći će sljedećih dvadeset godina do konačne realizacije i otvorenja Galerije u klasicističkom zdanju pored Srebrnih vrata, a pod upravom Muzeja grada Splita.

Stalni postav Galerije Emanuel Vidović temelji se na tematsko-motivskim cjelinama značajnim za slikarev opus. Budući da su pojedine teme imanentne određenom vremenskom razdoblju, kronologija je posve nenametljivo prisutna u slijedu kretanja kroz izložbene dvorane. Unutar tako postavljenog koncepta ostavljena je mogućnost povremenih intervencija i osvježanja muzejskog postava, i to budućim akvizicijama kao i djelima koja bi se posuđivala.

¹ U razdoblju od 1836. do 1963. zdanje je udomljavalo Veliku gimnaziju s mnogim znamenitim Splićanima u svojstvu profesora i učenika.

Osnivanje Galerije Emanuel Vidović predstavljalo je pravi muzeološko-arhitektonski izazov iz više razloga. Naime, prilikom stvaranja izložbenog prostora trebalo je voditi računa o revalorizaciji vrijednoga klasicističkog objekta. Kao važni nametnuli su se i slojevi kasnoantičke gradnje, budući da se sa svoje istočne strane kuća naslanja na zid Dioklecijanove palače. Manevarske mogućnosti u odnosu na unutrašnju prostornu dispoziciju nisu bile velike, no zadani okviri potpuno su iskorišteni kako bi se dobio atraktivan muzejski postav.

Činjenica da se ne radi o memorijalnom objektu, odnosno o objektu koji je neposredno vezan uz umjetnikov život i aktivnost, pružila je mogućnost veće interpretativne slobode i zaobilaznja funkcionalnih vrijednosti pojedinih prostorija kakve inače pronalazimo u objektima obilježenim sjećanjima. Ipak, memorija je dijelom postala smjernicom koncepcije o čemu svjedoči rekonstrukcija atelijera kao i inkorporacija tematske jedinice "Krajolici sjećanja".

U atriju prizemlja smještena je muzejska recepcija, stupovima odvojena od unutrašnjeg natkrivenog dvorišta namijenjenog kafeteriji, čime je izvorna dispozicija ulaznog dijela klasicističke kuće uspješno iskorištena za smještaj sekundarnih muzejskih funkcija. Bočne prostorije uz muzejsku recepciju zamišljene su kao punktovi učestalijih izmjena izložbenih projekata koji bi se uglavnom odnosili na Vidovića i njegovo vrijeme. Već je iz dijela atrija, s dna stepeništa, uočljiv portret Emanuela Vidovića, koji je 1918. godine modelirao Ivan Mirković. Uspinjanjem do vrha stepenišnog kraka kretanje posjetitelja zaustavlja se na odmorištu, mjestu s kojega je najbolje promatrati portretnu bistu. Drugi stepenišni trak koji se spušta i koji je nekoć vodio prema bočnom, danas ukinutom izlazu, zaustavlja se u zidu na kojem je bista izložena, izazivajući svojevrсну nelagodu. Ta je prostorna anomalija vješto iskorištena za interpretaciju oscilirajuće putanje zanimanja za Vidovića i njegovu ostavštinu u proteklih pedeset godina.

Prolazni prostori (hodnik, stepeništa) namijenjeni su postavu plakata Vidovićevih izložaba, od kojih pojedini predstavljaju vrsna dizajnerska rješenja (Radovan Tommaseo, Jerolim Miše, Ivan Picelj i dr.). U niši kasnoantičkog zida smještene su slikareve karikature suvremenika. Autorici izložbene koncepcije Neli Žižić nije bila namjera iscrpno obuhvatiti sve uratke koje je Vidović od 1908. do 1912. plasirao mahom u humorističkom listu *Duje Bala-vac*, već naznačiti njegov interes u promatranju ljudskih svojstava i podsjetiti na njegovu ulogu na području karikature.

Prva izložbena prostorija tematizira prepoznatljive slikareve krajolike. Tu se može vidjeti kronološki raspon teme i likovnih mijena od 1899. do 1937. godine. Komorniji karakter izložene građe podržan je bojom zidova. Kroz cijeli postav promjena boje izložbene dvorane podržavat će promjenu teme, provocirajući pritom pažnju posjetitelja.

Možda najatraktivniji dio izložbenog prostora predstavlja rekonstrukcija umjetnikova atelijera.² Način izlaganja jedne memorijalne cjeline u okviru izložbenog programa od samog je početka zaokupljao znatizeljju. Izdizanje atelijera u odnosu na preostali dio prostorije sugerira kazališnu pozornicu, što potpomaže i ograda od stakla. Tako je istaknuta vrijednost atelijera kao izložbenog eksponata i izbjegnuto dojam pokušaja rekonstrukcije *in situ*. Vidovićev atelijer nije važan samo zbog mogućnosti praćenja transpozicije stvarnog predmeta u slikani prostor platna, već i stoga što se u njemu pronalaze predmeti šireg kulturološ-

kog miljea. Primjerice, u atelijer je uključena i bogata biblioteka te fotografije koje zorno predočuju kulturnu klimu koja je označila Split Vidovičeva vremena. Odabir predmeta koje je sam promatrao odaje nam slikarove interese. Predmeti se mogu sagledavati ukoliko posjetitelj prihvati svjetlosnu igru: odabirom ponuđenih tipaka on može osvjetliti dio prostora i istraživati stvarne i slikane predmete, odnosno izvlačiti različite slojeve sjećanja na umjetnika.

Slikani atelijeri Emanuela Vidovića zastupljeni su posebnom cjelinom. Odabirom slika na kojima su prikazani njegovi radni prostori i dijelovi stana, datiranim u vrijeme od 1938. do 1949. godine, predstavljena nam je prostorna biografija Emanuela Vidovića. Gledajući te atelijere i stanove lišene ljudskog prisuća, posjetitelj osvještava vrijednost relikata i predočuje si intimne umjetnikove scenografije.

Atelijerski interijeri bit će nadopunjeni interijerima splitskih i trogirskih sakralnih prostora koji sačinjavaju sljedeću temu obrađenu galerijskim postavom. Ovoga puta riječ je o slikarevim koncentracijama na javno dostupne prostore. U seriji Vidovićevih sakralnih interijera zamjetljivo je rasvjetljavanje palete koje pridonosi neobičnom zračenju svjetla s djela, što je nepotrebno naglašeno muzejskim osvjetljenjem (kolikogod ono blago bilo!). U daljnem slijedu kroz tematske slojeve lako se uočava kako usredotočenost na interijer slikara odводи prema mrtvim prirodama i pojedinačnim predmetima čijim se posredovanjem stvara ozračje utišanosti i sugerira zaustavljeno vrijeme.

² Inventar atelijera sastoji se od preko 200 predmeta kulturno-umjetničkog, povijesnoumjetničkog i etnografskog karaktera te od fotografija i biblioteke koja broji više od 400 knjiga.

Kroz cijeli postav Galerije Emanuel Vidović filtrira se sjećanje. Naposljetku će sjećanje postati temom posljednje izložbene dvorane. Bolest i visoke godine ograničile su slikarevo fizičko kretanje, no ne i njegov duh i kreativni živac. On će na platna prenijeti vlastita sjećanja na ambijente kojima se nekoć kretao, na taj nam način pružajući sasvim nove mogućnosti interpretacije pozne faze svoga djelovanja.

Manji dio izložbenog prostora posvećen je crtežu, koji se počesto smatra perifernim studijskim medijem. "I ovi crteži potvrđuju već poznato, bilo da crta, bilo da slika, Vidović se zna lački prilagođava dvodimenzionalnoj datosti plohe pa s lakoćom u njezine dvije koordinate sažima bogatstvo svojih svjetova i vizija", napominje Nela Žižić.³

Stalni galerijski postav uz deplijan, vodič, prigodni plakat i ostale memorabilije na galerijski posjet, nudi posjetitelju i interaktivni *touchscreen* kao i dokumentarni film o Emanuelu Vidoviću koji se može pogledati na postavljenom plazma-ekranu.⁴ Posebna pažnja posvećena je ostalim arhitektonskim detaljima postava, od kojih svakako treba spomenuti vrsno riješene staklene stijenke uz muzejsku recepciju i na komunikacijskim prijelazima, na koje je ugraviran potpis slikara.

Razvidno je da će se na postavljenim premisama od novootvorene Galerije Emanuel Vidović stvoriti žarište proučavanja i širenja interesa za ovo nedvojbeno važno ime hrvatske umjetnosti.

³ NELA ŽIŽIĆ, Galerija E. Vidović: Vodič, Split, Muzej grada Splita, 2006., 88.

⁴ Film je snimljen 1988. godine. Redatelj filma je Bogdan Žižić, scenarist Igor Zidić, direktor fotografije Goran Trbuljak i autor glazbe Frano Parać.